

Legislativní rámec památkové péče v České republice

Ochrana a regenerace kulturních hodnot v území

Základní ukotvení kulturních hodnot

- ▶ Ústavní zákon č.1/1993 Sb., Ústava České republiky
- ▶ Ústavní listina základních práv a svobod
  - ▶ vlastnit majetek a svobodně s ním nakládat
  - ▶ Čl. 35 odst. 3 - zájem na ochraně kulturních památek „Při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem“
- ▶ Zákony související s problematikou
  - ▶ kulturního života
  - ▶ vzdělávání
  - ▶ ochrany životního prostředí
  - ▶ územního plánování a stavebního řádu

Legislativa v oblasti kultury

▶ Umění a knižní kultura

- ▶ Dekret presidenta republiky č. 129/1945 Sb. o státním orchestru Česká filharmonie
- ▶ Zákon o některých druzích podpory kultury č. 203/2006 Sb.

▶ Neperiodický tisk

- ▶ Zákon o neperiodických publikacích č. 37/1995 Sb.

▶ Knihovny

- ▶ Zákon o knihovnách č. 257/2001 Sb.
- ▶ Vyhláška ministerstva kultury č. 88/2002 Sb.
- ▶ Nařízení vlády č. 288/2002 Sb.

▶ Ochrana movitého kulturního dědictví

- ▶ Zákon o Národní galerii v Praze **č. 148/1949 Sb.**
- ▶ Zákon o ochraně sbírek muzejní povahy **č. 122/2000 Sb.**
- ▶ Vyhláška Ministerstva kultury **č. 275/2000 Sb.**
- ▶ Zákon o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty **č. 71/1994 Sb.**
- ▶ Zákon o navrácení nezákonně vyvezených kulturních statků **č. 101/2001 Sb.**

Legislativa v oblasti památkové péče

- ▶ Zákon č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči
  - ▶ Prováděcí vyhláška 66/1988 Sb.

<https://www.econ.muni.cz/it-sluzby/terminalovy-server-orion>

Zákon o státní památkové péči. Praktický komentář.

- ▶ Sdělení MZ 73/2000 úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy
- ▶ Sdělení MZ 9/2000 úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy
- ▶ Sdělení MZ 13/2005 úmluva o krajině

Zákon č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči

- ▶ Nařízení zákona jsou prováděna dle vyhl. č. 66/1998 Sb.
- ▶ 6 částí:
  - ▶ Část první - Základní ustanovení
  - ▶ Část druhá - Péče o kulturní památky
  - ▶ Část třetí - Archeologické výzkumy a nálezy
  - ▶ Část čtvrtá - Orgány a organizace státní památkové péče
  - ▶ Část pátá - Opatření při porušení povinností
  - ▶ Část šestá - Ustanovení společná a závěrečná

Zákon o ochraně přírody a krajiny 114/1992 Sb.

- ▶ Úvodní ustanovení
- ▶ Obecná ochrana přírody a krajiny
- ▶ Zvláště chráněná území
- ▶ Natura 2000
- ▶ Památné stromy, zvláště chráněné druhy rostlin, živočichů a nerostů
- ▶ Některá omezení vlastnických práv, finanční příspěvky při ochraně přírody, přístup do krajiny, účast veřejnosti a právo na informace v ochraně přírody
- ▶ Orgány a státní správa v ochraně přírody
- ▶ Odpovědnost na úseku ochrany přírody
- ▶ Ustanovení společná, přechodná a závěrečná

Část I. – Vyhlášení Kulturních památek

- ▶ **Kulturní památka**
  - ▶ Prohlašuje Ministerstvo kultury
  - ▶ Vyjádření Krajského úřadu a úřadu obce s rozšířenou působností
  - ▶ Archeologický nález na návrh Akademie věd ČR
- ▶ **Národní kulturní památka**
  - ▶ Prohlašuje vláda ČR nařízením
- ▶ **Památková rezervace**
  - ▶ Prohlašuje vláda ČR nařízením
- ▶ **Památková zóna**
  - ▶ Prohlašuje vláda ČR nařízením
- ▶ **Ochranné pásmo**
  - ▶ Úřad ORP
  - ▶ Vyjádření Národního památkového ústavu

Část I.

- ▶ Definice Kulturní památky
- ▶ nemovité a movité věci, popřípadě jejich soubory:
  - ▶ které jsou **významnými doklady historického vývoje**, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako **projevy tvůrčích schopností** a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich **hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické**
  - ▶ které mají **přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem**

Otázka 1

- ▶ Může být za kulturní památku prohlášen objekt, který je projevem nekulturnosti člověka?

Otázka 1

- ▶ Může být za kulturní památku prohlášen objekt, který je projevem nekulturnosti člověka?
  - ▶ *I doklad „nekultury“*
  - ▶ 10 C 22/88 (Rozsudek Vrchního správního soudu spolkové země Porýní – Falc)

Otázka 2

- ▶ Je možné chránit i památky či objekty, které nesplňují všechny znaky kulturní památky?

Otázka 2

- ▶ Je možné chránit i památky či objekty, které nesplňují všechny znaky kulturní památky?
    - ▶ *Naléhavým úkolem ochrany památek je zjevně něco mnohem více, než chránit pouze takřikajíc jedinečné, prvotřídní památky; má chránit také takové věci, které jsou pod tímto prahem obzvláštního svědectví vývoje země a lidí*
    - ▶ *Památková zóna*
    - ▶ 3 ObOWi 107/86 (Usnesení bavorského Nejvyššího zemského soudu)
-

Otázka 3

- ▶ Co to znamená, že za kulturní památku může být prohlášen objekt, který má **přímý vztah** k osobnosti?

Otázka 3

- ▶ Co to znamená, že za kulturní památku může být prohlášen objekt, který má **přímý vztah** k osobnosti?
  - ▶ *které osobnosti to byly, zda uvedený dům postavili, zda a po jakou dobu v něm bydleli*
  - ▶ 5 As 84/2009 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)

Otázka 4

- ▶ Je ochrana objektu podle památkového zákona možná i v jeho velmi zchátralém stavu?
- ▶ Aneb ztrácí objekt chátráním vlastnosti či znaky Kulturní památky?

Otázka 4

- ▶ Je ochrana objektu podle památkového zákona možná i v jeho velmi zchátralém stavu?
  - ▶ *Ano*
- ▶ Aneb ztrácí objekt chátráním vlastnosti či znaky Kulturní památky?
  - ▶ *Ne*
  - ▶ *je-li ohrožen stav objektu, který má určitou památkovou hodnotu, o to více je nezbytná jeho ochrana prostřednictvím návrhu na jeho prohlášení za kulturní památku*
  - ▶ 6 As 37/2009 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)

Otázka 5

- ▶ Vztahuje se na objekt památkový zákon, i když je objekt pouze v průběhu řízení (podání návrhu), kdy může být návrh na zařazení mezi kulturní památky schválen nebo zamítnut?
- ▶ Může být odstraněna stavba během řízení o KP?

Otázka 5

- ▶ Vztahuje se na objekt památkový zákon, i když je objekt pouze v průběhu řízení (podání návrhu), kdy může být návrh na zařazení mezi kulturní památky schválen nebo zamítnut?
  - ▶ Ano, vztahuje
- ▶ Může být odstraněna stavba během řízení o KP?
  - ▶ Ne
  - ▶ § 3 odst. 3
    - ▶ *Vlastník věci je povinen od doručení vyrozumění podle odstavce 2 až do rozhodnutí ministerstva kultury **chránit věc před poškozením, zničením nebo odcizením** a oznámit ministerstvu kultury každou **zamýšlenou i uskutečněnou změnu jejího vlastnictví, správy nebo užívání***

Otázka 6

- ▶ Pokud je prohlášení o KP ne zcela v souladu se zákonem (tedy např. v tomto řízení došlo k procesnímu nedostatku apod.), má toto prohlášení určitou platnost?

Otázka 6

- ▶ Pokud je prohlášení o KP ne zcela v souladu se zákonem (tedy např. v tomto řízení došlo k procesnímu nedostatku apod.), má toto prohlášení určitou platnost?
  - ▶ *Podle povahy věci nemusí ovšem jít o postup v souladu se zákonem: avšak to, že rozhodnutí je případně nezákonné, neznamená ještě, že je nicotné. Vzhledem k principu presumpce správnosti správních aktů pak ty vady, jež nepůsobí nicotnost rozhodnutí, nejsou právně významné (relevantní)*
- ▶ Stanovisko Ústavu státu a práva, Akademie věd České republiky č.j. 58/04 ze dne 28. června 2004.

Plány ochrany Památkové rezervace a Památkové zóny

- ▶ Krajský úřad
- ▶ na dobu nejdéle 10 let

- ▶ Pokud po vydání plánu ochrany nabude účinnosti pro památkovou rezervaci, památkovou zónu nebo jejich část regulační plán, pozbývají účinnosti ty podmínky plánu ochrany, které jsou v rozporu s tímto regulačním plánem
  - ▶ =>Regulační plán > plán ochrany

Evidence Kulturních památek

- ▶ Ústřední seznam KP ČR
  - ▶ KP
  - ▶ NKP
  - ▶ PR
  - ▶ PZ
  - ▶ Ochranné pásmo
    - ▶ Nemovité KP
    - ▶ Nemovité NKP
    - ▶ PR
    - ▶ PZ
- ▶ Odborná organizace státní památkové péče - NPÚ

Část II. - Péče o kulturní památky

▶ § 9 odst. 1

- ▶ Vlastník kulturní památky je povinen **na vlastní náklad** pečovat o její zachování, udržovat ji v **dobrém stavu** a chránit ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením. Kulturní památku je povinen **užívat pouze způsobem, který odpovídá jejímu kulturně politickému významu, památkové hodnotě a technickému stavu.**

▶ kdo kulturní památku užívá?

- organizace a občané
  - zavázání počínat si tak, aby nezpůsobili nepříznivé změny

Otázka 7

- ▶ Co je to dobrý stav KP?

Otázka 7

- ▶ Co je to dobrý stav KP?

- ▶ *Ize dobrý stav považovat za takový, v němž kulturní památka při běžném udržování a bez nutnosti obnovy, může sloužit svému společenskému účelu*

- ▶ 1 A 8/2010 (Rozsudek Městského soudu v Praze)

Otázka 8

- ▶ Existuje nějaký postih pro vlastníka KP, který neplní svoji roli dle památkového zákona?

Otázka 8

- ▶ Existuje nějaký postih pro vlastníka KP, který neplní svoji roli dle památkového zákona?
  - ▶ *§ 229 trestního zákoníku*
    - ▶ *Kdo poškodí důležitý zájem kulturní, vědecký, na ochraně přírody, krajiny nebo životního prostředí, chráněný jiným právním předpisem*
    - ▶ *bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty*

Otázka 9

- ▶ Co to znamená poškodit důležitý zájem?

Otázka 9

- ▶ Co to znamená poškodit důležitý zájem?
  - ▶ *zničí, poškodí, učiní neupotřebitelnou nebo zašantročí vlastní věc větší hodnoty, která požívá ochrany podle jiného právního předpisu*

Otázka 10

- ▶ Co může být dokladem původního stavu památky?

Otázka 10

- ▶ Co může být dokladem původního stavu památky?
  - ▶ *dochované archivní materiály jako např. fotografie, zprávy z místních kronik, dobové malby apod.*
  - ▶ 7 A 165/94 (Rozsudek Vrchního soudu v Praze)

Otázka 11

- ▶ Pokud je něco schváleno v kolaudačním či stavebním řízení, vyplývá z toho že daná změna je schválena i z hlediska památkového zákona?

Otázka 11

- ▶ Pokud je něco schváleno v kolaudačním či stavebním řízení, vyplývá z toho že daná změna je schválena i z hlediska památkového zákona?
  - ▶ *...stavební povolení a rovněž kolaudační rozhodnutí*
  - ▶ *...je jiné správní řízení, sledující primárně jiný účel*
  - ▶ *než posouzení podle zákona o státní památkové péči*
- ▶ 11 Ca 168/2005 (Rozsudek Městského soudu v Praze)

Otázka 12

- ▶ Je zřícenina stavbou?

Otázka 12

- ▶ Je zřícenina stavbou?
- ▶ *(samostatnou nemovitou věcí v dnešním pojetí)*
- ▶ *...povahu stavby ztratil, protože jeho zkáza dostoupila takového stupně, že již není patrné dispoziční řešení prvního nadzemního podlaží*
  - ▶ *Pojem „první nadzemní podlaží“ není přitom možno brát doslova, neboť stavební struktury středověkých hradů bývaly atypické*
  - ▶ 1 As 93/2008 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)

Otázka 13

- ▶ Je možná libovolná změna užívání KP?

Otázka 13

- ▶ Je možná libovolná změna užívání KP?
  - ▶ *Vlastník KP je povinen každou zamýšlenou změnu jejího užívání, a jde-li o nemovitou KP, i její zamýšlené vyklizení, předem oznámit úřadu ORP, jde-li o NKP KÚ*
  - ▶ § 12 odst. 2

Otázka 14

- ▶ Může být na KP zřízena hypotéka?

Otázka 14

- ▶ **Může být na KP zřízena hypotéka?**
  - ▶ *zatížení nemovitosti, jež je národní kulturní památkou, smluvním zástavním právem není nikterak v rozporu s platným právním řádem*
  - ▶ Stanovisko Ministerstva kultury, odboru památkové péče č.j. 9266/2003 ze dne 2. června 2003

Předkupní právo státu na přednostní koupi KP

▶ Vlastník KP

- ▶ povinen v případě zamýšleného prodeje (úplatného převodu vlastnictví) přednostně nabídnout Ministerstvu kultury ke koupi
  - ▶ (s výjimkou prodeje mezi osobami blízkými nebo spoluvlastníky)

▶ Ministerstvo kultury

- ▶ je povinno u:
  - ▶ movité kulturní památky ve lhůtě 3 měsíců
  - ▶ nemovité kulturní památky ve lhůtě 6 měsíců
  - ▶ od doručení nabídky oznámit vlastníku kulturní památky, že nabídku přijímá, jinak právo státu zaniká

Otázka 15

- ▶ Lze KP darovat?

Otázka 15

▶ Lze KP darovat?

- ▶ *Hodlá-li vlastník věci tuto věc, zatíženou věcným předkupním právem, darovat neboli zcizit bezúplatně, pak povinnost nabídnout věc ke koupi tomu, kdo je z předkupního práva oprávněn, vlastníka věci nestíhá, neboť to zákon nestanoví.*
- ▶ Stanovisko Ministerstva kultury, odboru památkové péče č.j. 17138/2003 ze dne 31. října 2003

Otázka 16

- ▶ Lze KP vložit do a.s. či o.p.s.?

Otázka 16

▶ Lze KP vložit do a.s. či o.p.s.?

▶ a.s.

- ▶ *Výše uvedený převod vlastnictví nemovité národní kulturní památky lze považovat za úplatný a tedy podléhající režimu § 13 zákona o státní památkové péči*
- ▶ Stanovisko Ministerstva kultury, odboru památkové péče č.j. 9266/2003 ze dne 24. června 2003

▶ o.p.s./spolek

- ▶ *vložení nemovité národní kulturní památky do obecně prospěšné společnosti za úplatný převod považovat nelze*
- ▶ Stanovisko Ministerstva kultury památkové inspekce č.j. MK 65330/2011 PI ze dne 16. prosince 2011

Plastová okna

Plastová okna

- ▶ zásada materiálové pravdivosti, pravdivosti díla a pravdivosti formy
  - ▶ *Sice jsou v současné době k dispozici bohatě profilovaná plastová okna, ve své povrchové podobě však **nejsou k vlastnostem stavební památky pravdivá**. Nelze odmítnout to, že jejich první optický dojem odráží hladkost a nediferencovanost. Také stárnutí materiálu neodpovídají žádané harmonické souhře všech na fasádě použitých materiálů a jejich povrchů. Z pohledu památkové péče je při výběru nových oken cílem přiblížit se co nejvíce původnímu stavu.*
  - ▶ *Ačkoli dává soudní dvůr za pravdu žalobci, že **použití dřevěných oken vedle již osazených plastových oken v jeho objektu a v sousedních objektech povede k jen málo uspokojivému stavu**, tak je **tento přechodný problém snesitelný** a z pohledu památkové péče s ohledem na možnost osazování plastových oken tím **nejmenším zlem**.*
- ▶ 2 B 94.2926 (Rozsudek bavorského Správního soudního dvora)

Otázka 17

- ▶ Lze přemístit KP?

Otázka 17

- ▶ Lze přemístit KP?
  - ▶ KP
  - ▶ Nemovitá KP
    - ▶ Souhlas KÚ
    - ▶ Vyjádření NPÚ
  - ▶ Movitá KP – trvalé přemístění
    - ▶ Souhlas KÚ
    - ▶ Vyjádření NPÚ
- ▶ Přemístění
  - ▶ Odstranění z původního místa
  - ▶ Umístění na nové místo

Otázka 18

- ▶ Lze KP zabavit v exekuci?

Otázka 18

- ▶ Lze KP zabavit v exekuci?

- ▶ *Provedení výkonu rozhodnutí či exekuce by pak bylo vázáno na souhlas správního orgánu podle § 18 odst. 2 zákona o státní památkové péči s přemístěním kulturní památky, jež se stala konkrétním předmětem výkonu rozhodnutí.*

- ▶ 31 Cdo 3310/2009 (Rozsudek Nejvyššího soudu)

Část III. - Archeologické výzkumy a nálezy

▶ § 23

- ▶ Archeologickým nálezem je věc (soubor věcí), která je dokladem nebo pozůstatkem života člověka a jeho činnosti od počátku jeho vývoje do novověku a zachovala se zpravidla pod zemí

Otázka 19

- ▶ Komu patří archeologický nález?

Otázka 19

- ▶ Komu patří archeologický nález?
  - ▶ § 23a
    - ▶ *movité archeologické nálezy jsou vlastnictvím kraje*
    - ▶ *nejde-li o movité archeologické nálezy příspěvkovou organizací nebo organizační složkou obce či státu*

Část V. - porušení povinností

▶ Pokuta

▶ Obecní úřad ORP

▶ KP

- ▶ uloží pokutu až do výše 2 mil. Kč PO nebo FO oprávněné k podnikání
- ▶ může uložit pokutu až do výše 2 mil. Kč FO, která se dopustí přestupku

▶ KÚ

▶ NKP

- ▶ uloží pokutu až do výše 4 mil. Kč PO nebo FO oprávněné k podnikání
- ▶ může uložit pokutu až do výše 4 mil. Kč FO, která se dopustí přestupku

Příprava nového památkového zákona

Příprava nového památkového zákona

- ▶ Současný zákon nezohledňuje změny po roce 1987
- ▶ Nezohledňuje plně práva jednotlivce
- ▶ Zatěžuje vysokou administrativní zátěží

Příprava nového památkového zákona

- ▶ Současný zákon nezohledňuje změny po roce 1987
- ▶ Nezohledňuje plně práva jednotlivce
- ▶ Zatěžuje vysokou administrativní zátěží
- ▶ Nezohledňuje mezinárodní úmluvy
- ▶ Chybí úprava definice památky s mezinárodním statusem

Příprava nového památkového zákona

- kompenzovat náklady vlastníků nemovitostí v památkových územích
- jednotné prohlašování památkových území opatřením obecné povahy
- zvyšuje podíl veřejnosti při jeho vymezení, umožňuje nově i soudní přezkum
- Pouze nepokutovat ale vydávat i opatření k nápravě
- Úprava ohrožení památky třetí osobou

